

בס"ד. ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון (התועדות ב), ה'תשכ"ד
(הנחה בלתי מוגה)

כי ביום הזה יכפר עליכם גו'¹, בסוכות תשבו שבעת ימים², ביום השמיני עצרת גו'³. הנה בפסוקים אלו מתחיל מאמר אדמו"ר הזקן [שהשנה היא שנת המאה וחמישים להסתלקות-הילולא שלון מיום שמח"ת כביכל המאמרים דשנת תקס"ב⁴ (בכת"ק אדמו"ר האמצעי עם הגהות הצ"צ). ולאחרי שמבאר בארוכה ההפרש בין תשובה שבשאר ימות השנה לתשובה שביהכ"פ, ומבאר ענין המשכת המקיפים בז' ימי הסוכות, מבאר בסיום המאמר⁵ הענין דשמיני עצרת, שיום השמיני הוא ספירת המלכות, וזהו ביום השמיני עצרת תהי' לכם, שכל האורות המקיפים שנמשכו בז' ימי הסוכות נקלטים בספירת המלכות בכח' אור פנימי.

ב) ומוסיף לבאר ענין השמחה של שמיני עצרת שהיא ע"י התורה דוקא, דהנה כתיב⁶ ביום השמיני שלח המלך את העם ויברכו את המלך, דקאי על המלך העליון שהוא כמראה אדם ברמ"ח אברים דילי' שהם רמ"ח פיקודין⁷, ועז"נ ויברכו את המלך, היינו, שנמשך תוספת ברכה ושפע מאוא"ס בענין המצוות (רמ"ח פיקודין שהם רמ"ח אברים דמלכא), וברכה והמשכה זו היא ע"י התורה, וזהו"ע השמחה דשמיני עצרת שנקראת שמחת תורה.

ג) ויובן בהקדם ביאור החילוק בין תורה למצוות, דהנה, איתא בגמרא⁸ כתיב⁹ יקרה היא (התורה) מפנינים וכל חפצין לא ישוו בה, הא חפצי שמים (מצוות) ישוו בה, וכתיב¹⁰ כל חפצים לא ישוו בה, דאפילו חפצי שמים לא ישוו בה, ומשני, כאן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים, כאן במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים. וביאור הענין, דהנה, התורה עצמה היא הגבה למעלה ממצוות מעשיות. וטעם הדבר,

(5) שם ע' לט ואילך.
(6) מלכים"א ח, סו.
(7) ראה תקו"ז ת"ל (עד, סע"א).
(8) מו"ק ט, רע"ב.
(9) משלי ג, טו.
(10) שם ח, יא.

(1) אחרי טז, ל.
(2) אמור כג, מב.
(3) פינחס כט, לה.
(4) נדפס לאח"ז במאמרי אדה"ז תקס"ב
ח"א ע' לה ואילך. ובתוספת הגהות —
באוה"ת דרושי יוהכ"פ ע' א'תקסא ואילך.
סה"מ תרכ"ו ע' רנו ואילך.

כי, המצוות ענינם המשכת אותיות שם הוי' מהמאציל לנאצלים, והיינו בחי' נה"י דמאציל, ואילו התורה היא החב"ד שבמצוות, היינו, מדידת חכמתו של המאציל באיזה אופן תהי' המשכת בחי' נה"י שבו אל הנאצלים, וכמו במצות סוכה, שתהי' הסוכה בד' דפנות דוקא, ולא למעלה מכ' אמה וכיו"ב, לפי שכך קבעה חכמתו ית' שדוקא באופן כזה יומשכו המקיפים והיחודים העליונים כו', והרי מובן שבחי' החכמה של בעל החכמה היא למעלה באין ערוך מהדבר שנמדד ונגבל ע"י החכמה. ונמצא, שכשם שאין ערוך למאציל עם הנאצל, כמו כן אין ערוך לחכמת התורה עם המצוות המפורשים בה, כיון שהמצוות הם המשכת בחי' נה"י של המאציל כפי שבאה במדידה והגבלה אל הנאצלים, ואילו התורה היא החכמה שבמאציל עצמו, ולכן, כשאפשר לעשות המצוה ע"י אחרים פטור מקיום המצוה כשלומד אותה בתורה שהיא חכמת המצוה שלמעלה מהמצוה עצמה. אמנם, כאשר אי אפשר לעשות המצוה ע"י אחרים אזי מוכרח לקיים המצוה, כי, אע"פ שהתורה היא חכמתו של המאציל, והמצוות הם בחי' נה"י כפי שנמשכים אל הנאצלים, מ"מ, כיון שנאצלו הנאצלים כו' מוכרח להיות הענין דקיום המצוות, כי בחי' נה"י ג"כ מן הצורך, וד"ל (ע"כ תוכן המאמר).

ד) **והנה** המורם מהאמור לעיל, שלאחרי גודל הפלאת מעלת התורה לגבי המצוות, עד שאין ערוך לחכמת התורה עם מצוותי' המפורשים בה כמו שאין ערוך למאציל עם הנאצלים, והיינו, שאין זה רק כמו האין ערוך שבנבראים גופא [כמבואר בכ"מ שאע"פ שאמיתית הענין דאין ערוך הוא בין המאציל לנאצלים, מ"מ, גם בנבראים גופא יכול להיות ענין של ביטול לגמרי באופן של אין ערוך], אלא כמו האין ערוך שבין המאציל לנאצלים, הנה לאחרי כל זה, מסיים אדמו"ר הזקן שבמצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים דוחים תלמוד תורה בשביל לקיים המצוה. והיינו, שכשם שבקצה האחד גדלה מעלת התורה לגבי המצוות, שמצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים אמרו רז"ל שכל חפצים לא ישוו בה, הנה כמו"כ בקצה השני נדחה תלמוד תורה מפני מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים.

ויש להוסיף, שהעילוי דקיום מצוות מעשיות ביחס ללימוד התורה מודגש גם בירושלמי. דהנה, גם בירושלמי¹¹ מתרץ הסתירה שבין הפסוקים כל חפצין לא ישוו בה וכל חפצים לא ישוו בה, אבל לא

כהתירוץ שבבבלי, כאן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים, כאן במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים, אלא שכתוב א' קאי באבנים טובות ומרגליות וכתוב א' קאי במצוות התורה¹², ונמצא¹³, שדעת הירושלמי שכך המצוות לא ישוו נגד בחי' התורה, וכדאיתא בירושלמי שם לעיל מיני' שאפילו כל מצוותי' של תורה אינן שוות לדבר א' מן התורה. והענין בזה, כידוע שתלמוד ירושלמי אינו כתלמוד בבלי עליו אמרו¹⁴ במחשכים הושיבני¹⁵ זה תלמודה של בבל, לפי שאינו בדרך של פלפול ברוב קושיות ותירוצים (כי אם רק מיעוטא דמיעוטא), אלא הוא באופן של אור ישר, מלמעלה למטה, ע"ד לחם מן השמים (כמבואר בארוכה בשערי אורה¹⁶). וכיון שתלמוד ירושלמי הוא באופן דאור ישר, מלמעלה למטה, לכן מודגשת בו מעלת התורה (שכללות ענינה גילוי אור מלמעלה למטה) לגבי המצוות (שכללות ענינם הוא בירור העולם מלמטה למעלה) ויתר מאשר בבבלי. אמנם, אף שבירושלמי מודגשת יותר מעלת התורה על המצוות, מ"מ, איתא בירושלמי¹⁷ בפשיטות ולא מודי רשב"י שמפסיקין לעשות סוכה ולעשות לולב (בתמי'), והיינו, שההכרח דקיום מצוות מעשיות הוא אפילו אצל רשב"י שגדלה מעלתו בלימוד התורה באופן דתורתו אומנתו¹⁸, ועוד זאת, שעבודתו בלימוד התורה לא היתה כפי שהתורה היא למעלה מהעולם ללא קישור וחיבור לעולם, אלא כפי שמצינו¹⁹ שכאשר רשב"י אמר תורה על הפסוק²⁰ הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, הנה עי"ז פעל ירידת גשמים בעולם, והרי ענין זה (שע"י אמירת תורה על פסוק זה ירדו גשמים) לא הי' באקראי בעלמא (גלאט צוגעטרעפן), בגלל שהי' זה עת רצון וכיו"ב, אלא באופן מכוון, היינו, שדרש בפנימיות התורה בענין המתאים ושייך להפעולה דירידת גשמים בעולם²¹, ומ"מ, לא הי' די בהפעולה בעולם ע"י התורה, אלא הוצרך להפסיק מלימוד התורה כדי לקיים מצוות מעשיות דוקא.

(ה) **ויש** להוסיף בהדגשת החידוש שבמאמר אדמו"ר הזקן הנ"ל, שלאחרי שמאריך בגודל הפלאת מעלת התורה על מצוות

17) ברכות ושבת פ"א ה"ב.

18) שבת י"א, א.

19) זח"ג נט, ב.

20) תהלים קלג, א.

21) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן אתהלך

לאזניא ע' רי ואילך. אוה"ת ויקרא ח"א ע'

רנד ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' רצא ואילך.

12) ראה מראה הפנים לפני משה שם.

13) ראה גם סה"מ תרכ"ו ע' רפט: "נמצא

דעת הירושלמי כו', ובגמרא דידן... חולק על זה כו'."

14) סנהדרין כד, א.

15) איכה ג, ו.

16) כב, ב ואילך.

מעשיות, מוסיף ומסיים שכאשר אי אפשר לעשות המצוה ע"י אחרים בהכרח להפסיק מלימוד התורה ולקיים המצוה. דהנה, אמירת מאמר זה היתה ביום שמחת תורה, שבו מודגשת יותר מעלת התורה לגבי המצוות.²² ובשמח"ת עצמו נאמר מאמר זה ביום²³, שאז השמחה הקשורה עם מעלת התורה היא באופן נעלה יותר מאשר בלילה שלפניו, והיינו לפי שביום שמח"ת ניתוסף בסיבת השמחה לגבי השמחה שבליל שמח"ת (שהרי בגלל הסיבה הקודמת כבר שמח ורקד בלילה, ועכצ"ל, שניתוסף עוד סיבה שבגללה מוסיף לשמוח ולרקוד גם ביום). וכמובן גם מהחילוק שבין יום ולילה כפשוטו, שכאשר מאיר אור השמש אזי מתגלים ענינים חדשים שלא היו נראים בלילה, וכן הוא גם בענין לילה ויום ברוחניות בנוגע לגילוי אור השכל, היינו, שביום ניתוסף גילוי אור השכל יותר מאשר בלילה. ומזה מובן גם בנוגע להריקוד ברגלים שבשמח"ת מפני שכלי מוחו אינם יכולים להכיל את גודל השמחה, שעיקר החידוש בזה הוא ביום שמח"ת יותר מאשר בליל שמח"ת, והיינו, שעם היותו בבחי' יום שאור השכל מאיר אצלו בגילוי, הנה גם אז אין כלי שכלו יכולים להכיל את גודל השמחה כו' (משא"כ בהיותו בבחי' לילה, אפשר שהסיבה שכלי שכלו אין יכולים להכיל את השמחה היא לא כ"כ בגלל גודל מעלת השמחה, אלא) בגלל ההגבלה שלהם, שאין מאיר אצלם אור השכל כו'). ומזה מובן החידוש שבמאמר הנ"ל, שאף שאמירתו היתה ביום שמח"ת, שזהו הזמן שבו מודגשת יותר מעלת התורה לגבי המצוות, הנה בזמן זה גופא מדגיש אדמו"ר הזקן גם את העילוי וההכרח שבקיום מצוות מעשיות דוקא, ובזה פתח את הצינור²⁴ גם בנוגע אלינו, שגם כאשר עומדים בזמן ומעמד ומצב שבא בהמשך לשמח"ת, שבו מודגשת יותר מעלת התורה לגבי מצוות מעשיות, מוסיפים ומדגישים גם את המעלה וההכרח שבקיום מצוות מעשיות דוקא.

(1) **וענין** זה מודגש גם בעבודת היום דשמחת תורה בהריקוד ברגלים דוקא, שבזה שוים כל בני ישראל, והרי ההשתוות וההתאחדות של כל בני ישראל היא בעיקר מצד הענין דקיום מצוות מעשיות, בחי' נה"י, שהרי בנוגע ללימוד התורה, בחי' חב"ד, יש ריבוי חילוקי דרגות,

23) נוסף על המאמר דליל שמח"ת ד"ה משיב הרוח ומוריד הגשם (סה"מ תקס"ב ע' לב ואילך). — המו"ל.

24) ראה סה"מ תרע"ח ע' רפג.

22) ראה סה"מ תרכ"ו שם: "ומחמת שכעת ש"ת נבין דעת הירושלמי שכל חפצי' הם המצוות לא ישוו בה".

מראשיכם שבטיכם²⁵, כמו הסנהדרין כו', עד לחוטב עציך ושואב מימך²⁵ (שלכן מצינו שיש מי שמדבר דברים בטלים בהיתר לפי שאינו יכול ללמוד תורה²⁶), משא"כ בנוגע לקיום המצוות שוים כל בני ישראל, וכמו במצות סוכה ולולב, שעל זה אמרו בירושלמי שבדאי הפסיק רשב"י לעשות סוכה ולעשות לולב, הנה ציווי זה נאמר לפשוט שבפשוטים כמו לגדול שבגדולים בשוה ממש. ועוד זאת, שעיקר ההשתוות דכל בני ישראל במצוות מעשיות היא כאשר קיומם הוא לא (רק) מצד ההמשכות והיחודים העליונים שפועלים על ידם (בחי' חב"ד), אלא (בעיקר) מצד קבלת עול (בחי' נה"י), לקיים ציווי ורצון הקב"ה לעשות לו נח"ר, כמאמר²⁷ נחת רוח לפני שאמרת ונעשה רצוני.

ז) **והנה** מצד ההשתוות של כל בני ישראל המודגשת בקיום מצוות מעשיות צריכה להיות האהבה לכאו"א מישראל בשוה ממש, כמבואר בתניא פרק ל"ב, ובדרושי החלצו של אדמו"ר הזקן בלקוטי תורה²⁸, ושל כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע²⁹ (שאמרו בשנת תרנ"ט בשמחת תורה ובש"פ נח³⁰ (הפרשה שהתחילו לקרוא היום)), בתוספת ביאור מכ"ק מו"ח אדמו"ר³¹ (שנדפסו עוה"פ זה עתה³²), וכפי שכותב כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו³³ אודות מדת אהבת ישראל שהדריך בה מורנו הבעש"ט את בני ישראל בסגנונו הידוע ומפורסם לכל: מען זאָל ליב האָבן און מייקר זיין דעם גאָר פשוט'ן אידן אַזוי ווי דעם גרעסטן גאון, ווייל ער איז אַ איד, ואב אחד לכולנו³⁴, כאמור בנים אתם להוי' אלקיכם³⁵, ונאמר³⁶ אהבתי אתכם אמר ה'. והיינו, שסיבת האהבה היא לא מפני שיגדל להיות גאון בתורה, אלא מפני היותו יהודי, בנים אתם להוי' אלקיכם, שבזה נכללים ומתאחדים כל בני ישראל, מהגדול שבגדולים עד הקטן שבקטנים אשר בשם ישראל יכונה³⁷, אשר ישנו פה ואשר איננו פה³⁸, בשוה ממש.

25) לשון הכתוב — נצבים כט, ט"י. 33) מאסרו חג הסוכות תש"ח — נדפס וראה לקו"ת ר"פ נצבים.
 26) תניא פ"ח (יב, ב).
 27) תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט.
 28) מטות פה, ד ואילך.
 29) סה"מ תרנ"ט ע' נג ואילך.
 30) כ"ה בכותרת המאמר.
 31) נדפס בהוספות לסה"מ תרנ"ט ע' ריא פ.
 32) בשנת תשכ"ג.
 33) ח"ט ס"ע שכח ואילך.
 34) ע"פ מלאכי ב, י.
 35) פ' ראה יד, א.
 36) מלאכי א, ב.
 37) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' 38) ע"פ נצבים כט, יד.

וכיון שבשמח"ת מודגשת ההשתוות של כל בני ישראל, הרי זה תוספת נתנית כח לבוא לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך³⁹, כמוך דייקא, שלכן צריכה להיות ההתעסקות בטובת הזולת לא רק כדי לצאת י"ח, אלא באותו אופן שעוסק בטובת עצמו שמשדל בכל יכלתו שכל הענינים יהיו באופן הטוב ביותר. וכיון שואהבת לרעך כמוך הוא ציווי בתורה, הרי בודאי שכאו"א יכול לקיים ציווי זה, כמארז"ל⁴⁰ שהקב"ה אינו מבקש אלא לפי כחן. וכאשר ישראל מקיימים מצות ואהבת לרעך כמוך, אזי מובטחים שתהי' גם התגלות אהבת הקב"ה לישראל, כמ"ש אהבתי אתכם אמר ה' [כפי שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר פסוק זה בהוספה על הפסוק בנים אתם לה' אלקיכם, וטעם הדבר, לפי שיכול להיות מצב שאהבת הבן אינה באה בגילוי, ולכן צריך להוסיף גם הפסוק אהבתי אתכם אמר ה'], שזהו פסוק בתנ"ך, תורת אמת, שענין האמת מורה על ההמשכה מהתחלת האותיות עד סופם בשוה⁴¹, והיינו, שאהבת ה' לישראל נמשכת ומתגלה בכל העולמות העליונים והתחתונים עד למטה בלי שום שינוי, כשם שהבחירה בישראל היא בחירה חפשית ללא תנאים, וענין זה נמשך ומתגלה בשמיני עצרת ושמחת תורה, ומהם נמשך על כל השנה כולה, באופן גלוי לעיני בשר, בבני חיי ומזונא רויחא, ובכולם רויחא.

---

(41) ראה ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א.

---

(39) קדושים יט, יח.

(40) במדב"ר פי"ב, ג.